

7. Aktivity seniorů

V souvislosti se seniory se v naší společnosti často skloňují pojmy jako „zatížení sociálního a zdravotnického systému“, „čerpání příspěvků na péči“, „hospitalizace starších lidí“ a další. Je však třeba připomenout, že senioři jsou také aktivní složkou naší populace. Je mezi nimi jistě mnoho houbařů a houbařek, cvičenců i cvičenek, chův a aktivních babiček a dědečků. Senioři mají zkrátka své aktivity, kterými přispívají nejen ke své dobré náladě, ale i celé společnosti (například se také zapojují do dobrovolnické činnosti). Popsat všechny aktivity seniorů v této publikaci není možné vzhledem k rozsahu textu a dostupnosti relevantních dat. Proto jsme vybrali jen dvě aktivity, pro které má datové zdroje přímo Český statistický úřad. Patří mezi ně participace seniorů při komunálních volbách a využívání informačních technologií seniory.

Kandidáti a zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev v roce 2022

V této kapitole jsme analyzovali údaje, které se týkají především podzimních komunálních voleb v Praze, které se konaly v roce 2022. Zejména nás zajímalo zastoupení seniorů či starších věkových kategorií mezi kandidáty a zvolenými zastupiteli. Všechna data pochází z datovýchází ČSÚ. Publikovaná data se týkají voleb do zastupitelstva hl. m. Prahy a do zastupitelstev městských částí hl. m. Prahy. Pro zjednodušení používáme v některých částech textu pro „zastupitelstvo hl. m. Prahy“ pojem „Magistrát“ a pro „zastupitelstva městských částí“ pojem „volby do městských částí“.

Tabulka 7.1 Platní kandidáti ve volbách do zastupitelstev v hl. m. Praze v roce 2022

Zdroj: ČSÚ

	Platní kandidáti	z toho ve věku 65 a více let	Podíl kandidátů ve věku 65 a více let (%)
Platní kandidáti	8 231	1 475	17,9
z toho do:			
Magistrátu hl. m. Prahy	1 064	172	16,2
městských částí hl. m. Prahy	7 167	1 303	18,2

Voleb do zastupitelstva hl. m. Prahy a městských částí se v roce 2022 celkem zúčastnilo 8 231 platných kandidátů, přičemž 1 475 z nich bylo ve věku 65 a více let. Senioři tedy tvořili 17,9 % všech platných kandidátů. Většina platných kandidátů seniorů (a nejen jich) se ucházela o mandát v městských částech hl. m. Prahy, zatímco na pražský magistrát kandidovalo pouze 11,7 % všech kandidátů seniorů. Podíl seniorů mezi všemi kandidáty do městských částí Prahy dosáhl 18,2 % a podíl seniorů u kandidátů do pražského magistrátu byl 16,2 %.

Tabulka 7.2: Zvolení zastupitelé ve volbách do zastupitelstev v hl. m. Praze v roce 2022

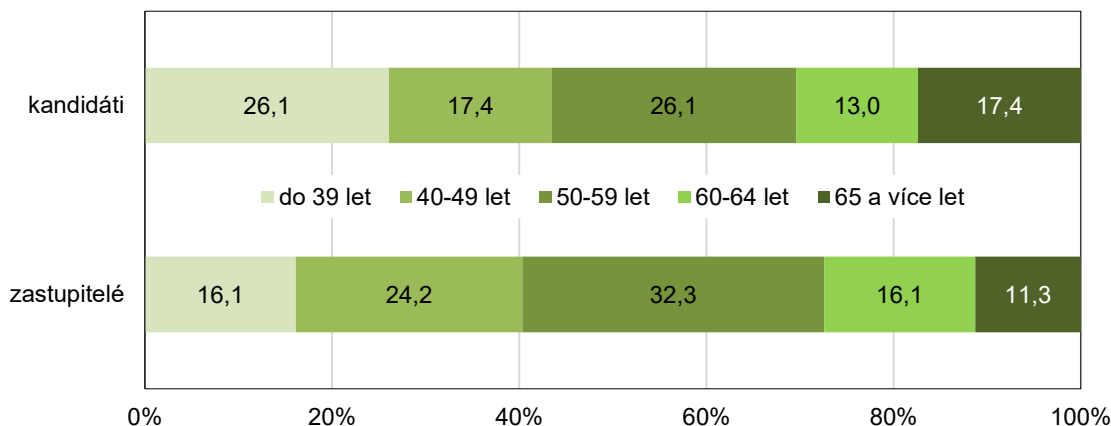
Zdroj: ČSÚ

	Zvolení zastupitelé	z toho ve věku 65 a více let	Podíl zastupitelů ve věku 65 a více let (%)
Zvolení zastupitelé	1 184	85	7,2
z toho do:			
Magistrátu hl. m. Prahy	65	2	3,1
městských částí hl. m. Prahy	1 119	83	7,4

Do zastupitelstva hl. m. Prahy a zastupitelstev městských částí bylo celkem zvoleno 1 184 zastupitelů, z nichž 85 bylo ve věku 65 a více let. Podíl zvolených seniorů mezi všemi zastupiteli tak činil 7,2 %. Do zastupitelstev městských částí bylo zvoleno 83 zastupitelů v seniorském věku a tvořili tak 7,4 % všech zastupitelů. Členy zastupitelstva hlavního města Prahy se stali 2 senioři a jejich podíl na celku zastupitelů byl tedy jen 3,1 %.

Graf 7.1 Kandidáti a zastupitelé v Praze ve volbách do zastupitelstva hl. m. Prahy a městských částí podle věku v roce 2022

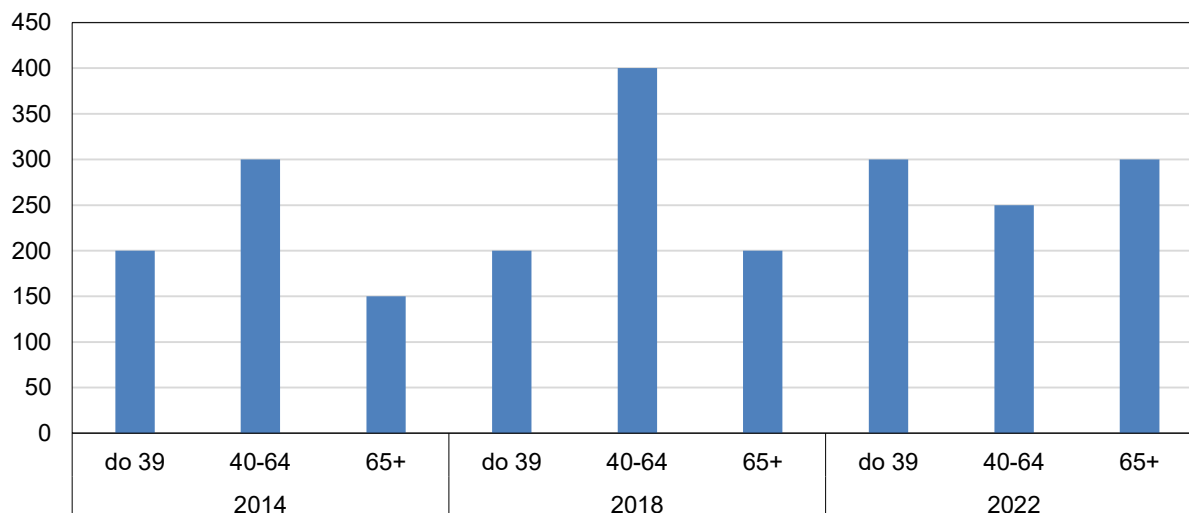
Zdroj: ČSÚ

Při pohledu na konkrétní věkové kategorie bylo nejvíce kandidátů (27,5 %) ve věku 40-49 let. Druhou největší skupinou jsou kandidáti do 39 let, jejichž podíl dosáhl 26,6 %. Kandidáti v seniorském věku se umístili až na čtvrtém místě, za kategorií kandidátů ve věku 50-59 let (20,5 %). Je zajímavé, že v případě seniorů je poměrně značný rozdíl mezi podílem kandidátů a podílem zvolených. Zatímco kandidátů seniorů bylo 1 475 z 8 231 (17,9 %), tak úspěšně zvolených bylo pouze 85 z celkových 1 184 (7,2 %) zvolených zastupitelů. Z výsledků voleb je tedy patrné, že voliči dávali přednost mladším kandidátům, respektive nejčastěji vybírali kandidáty mezi 40-64 lety, u kterých byl větší procentuální podíl zvolených než podíl uchazečů o mandát. V případě kategorie 40-49 let byl podíl zvolených 35,9 % a v případě kandidátů ve věku 50-59 let to bylo 27,1 %. Naopak, podobně jako v případě seniorů, byl podíl zvolených zastupitelů do 39 let menší (21,6 %), než podíl kandidátů.

Graf 7.2 Kandidáti v hl. m. Praze podle věku ve volbách do zastupitelstev městských částí a hl. m. Prahy v letech 2014, 2018 a 2022

Zdroj: ČSÚ

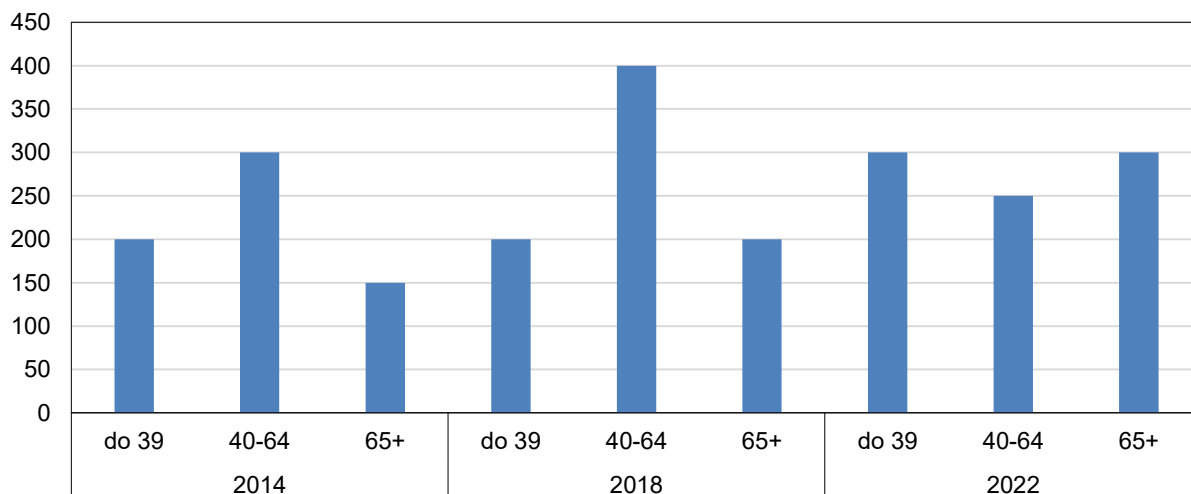

Ve srovnání s volbami do zastupitelstva hl. m. Prahy a městských částí v letech 2014 a 2018, se v roce 2022 ucházelo o mandát nejméně kandidátů seniorů. V roce 2014 jich bylo 1 701, v roce 2018 dokonce 1 822 a v roce 2022 jen 1 475. Tento úbytek kandidátů v roce 2022 se však týkal všech věkových kategorií. U věkové kategorie 40-64 let se počet kandidátů v uplynulých třech volbách postupně snižoval, stejně tak jako u kandidátů do 39 let.

Graf 7.3 Zastupitelé v hl. m. Praze podle věku ve volbách do zastupitelstev městských částí a hl. m. Prahy v letech 2014, 2018 a 2022

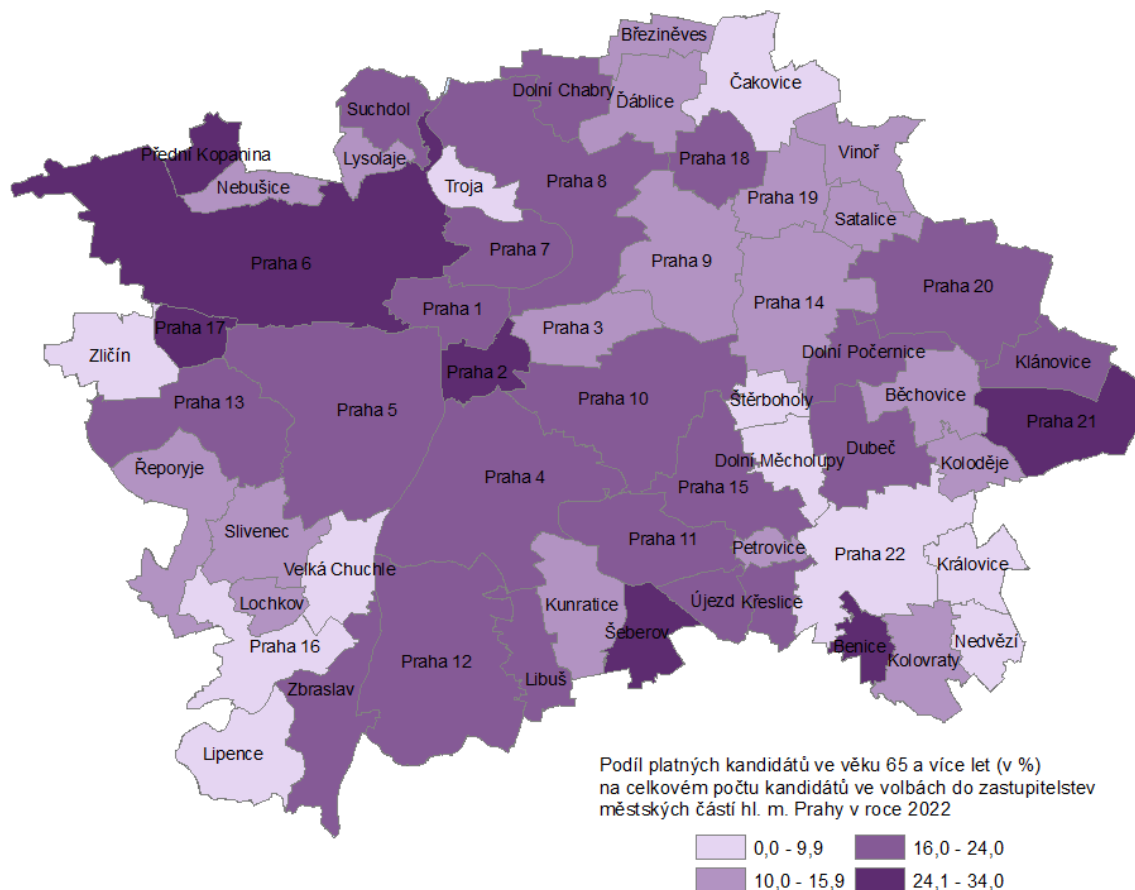
Zdroj: ČSÚ

Poněkud odlišná situace je u pražských zastupitelů, kteří byli zvoleni ve volbách do zastupitelstva hl. m. Prahy a městských částí v letech 2014, 2018 a 2022. Počet zvolených zastupitelů seniorů byl téměř stejný – v roce 2014 bylo zvoleno 88 zastupitelů seniorů a v letech 2018 i 2022 bylo shodně 85 zastupitelů seniorů. Ve věkové kategorii 40-64 let počet zvolených zastupitelů postupně narůstal a naopak v případě zvolených zastupitelů ve věku do 39 let se od roku 2014 jejich počet postupně snižoval.

Kartogram 7.1 Kandidáti ve věku 65 a více let a jejich podíl na kandidátech celkem ve volbách do zastupitelstev městských částí hl. m. Prahy v roce 2022

Zdroj: ČSÚ

V následující části se věnujeme kandidátům do zastupitelstva hl. m. Prahy a zastupitelstev městských částí, kteří jsou ve věku 65 a více let, a jsou nominováni za jednotlivé politické strany. Politické strany jsou uvedeny v tom pořadí, jaký je počet jejich kandidátů v seniorském věku. Podobně jsme data zpracovali také za zvolené zastupitele.

Nejvíce platných kandidátů ve věku 65 a více let do zastupitelstva hl. m. Prahy ve volbách v roce 2022 kandidovalo za Komunistickou stranu Čech a Moravy (KSČM). Těch bylo 40 z celkových 172 kandidátů seniorů, což tedy představovalo 23,3 % všech platných kandidátů seniorů do pražského magistrátu. KSČM tak v tomto ohledu výrazně překonávala všechny ostatní politické strany a hnutí. Na druhých místech, co do počtu kandidátů, skončily politické strany Národní demokracie (ND) a ROZUMNÍ, obě shodně s 12 kandidáty. Regionální politické hnutí Koalice PRO kraj pak do boje o pražský magistrát vyslalo 10 kandidátů ve věku 65 a více let. Celostátní politické hnutí ANO 2011 jich mělo celkem 9, přičemž tento počet kandidátů tvořil 5,2 % všech platných uchazečů o funkci zastupitele ve věku 65 a více let do pražského magistrátu. Žádný z kandidátů výše zmíněných politických stran nebo hnutí však nakonec nebyl do pražského magistrátu zvolen. Do funkce zastupitele Magistrátu hl. m. Prahy byl z Občanské demokratické strany zvolen pouze jeden člen ve věku 65 a více let a jeden nezávislý kandidát ve stejném věku. Ostatní zastupitelé byli mladší 65-ti let. Úspěšnost mezi kandidáty v seniorském věku tedy činila pouze 1,2 %.

Poněkud jiná byla situace v případě kandidátů ve věku 65 a více let do zastupitelstev městských částí hl. m. Prahy ve volbách v roce 2022. Ve volbách do jednotlivých městských částí Prahy mnohem více kandidátů seniorů pocházelo z některých celostátně etablovaných a tradičních stran, než tomu bylo v případě kandidátů do pražského magistrátu. Nicméně podobně jako v případě voleb do zastupitelstva hl. m. Prahy, nejvíce kandidátů seniorů se rekrutovalo z KSČM – 202 kandidátů z celkových 1 303, což představuje podíl 15,5 %. Druhý nejvyšší počet kandidátů seniorů připadlo na politické hnutí ANO 2011, kde bylo možné najít 178 kandidátů (podíl 13,7 %) ve věku 65 a více let. Třetím nejvíce populárním politickým uskupením byla pro kandidáty seniory strana ODS, za kterou kandidovalo 108 uchazečů ve volbách do městských částí Prahy (podíl 8,3 %). Za Českou sociálně demokratickou stranu (ČSSD) kandidovalo celkem 89 kandidátů ve věku 65 a více let, což představovalo podíl 6,8 % všech platných kandidátů seniorů do pražských městských částí. Politické hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) pak dokázalo shromáždit 68 kandidátů ve věku 65 a více let (podíl 5,2 %). Velmi vysoký počet kandidátů byl také mezi nezávislými, bylo jich celkem 296.

Do funkce zastupitele jednotlivých městských částí Prahy bylo nejvíce kandidátů v seniorském věku zvoleno za ODS. Konkrétně bylo úspěšných 25 kandidátů seniorů, což představuje 30,1 % podíl na všech zvolených zastupitelích ve věku 65 a více let. Relativně vysoký počet zvolených zastupitelů zaznamenalo také ANO 2011, které získalo 12 zastupitelů v seniorském věku (podíl 14,5 %). Naopak KSČM a SPD získaly pouze po jednom zastupiteli, ČSSD pak nezískala žádný. Větší počet mandátů tak obdržely i strany jako Starostové a nezávislí (9 zvolených zastupitelů seniorů) nebo TOP 09 (4 zvolení zastupitelé senioři). Nezávislí kandidáti senioři bez politické příslušnosti pak získali celkem 20 mandátů v městských částech Prahy.

Senioři a informační technologie

V této kapitole jsme se věnovali seniorům a jejich praktickým zkušenostem s informačními technologiemi. Data vychází z Výběrového šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci (VŠIT), které ČSÚ provádí ve vybraných domácnostech. Výsledky zjištěné ve výběrovém souboru následně převažuje na základní soubor. V tomto textu sledujeme údaje za období 2017 až 2023.

Kapitola je rozdělena na dvě pomyslné části: v první části analyzujeme data týkající se domácností (využívání informačních technologií v domácnostech), v druhé části data, týkající se osob (využívání internetu a sociálních sítí osobami ve věku 16 a více let). V první části hodnotíme zejména data o domácnostech osob ve věku 65 let a více (v některých částech textu pro ně používáme termín „domácnosti

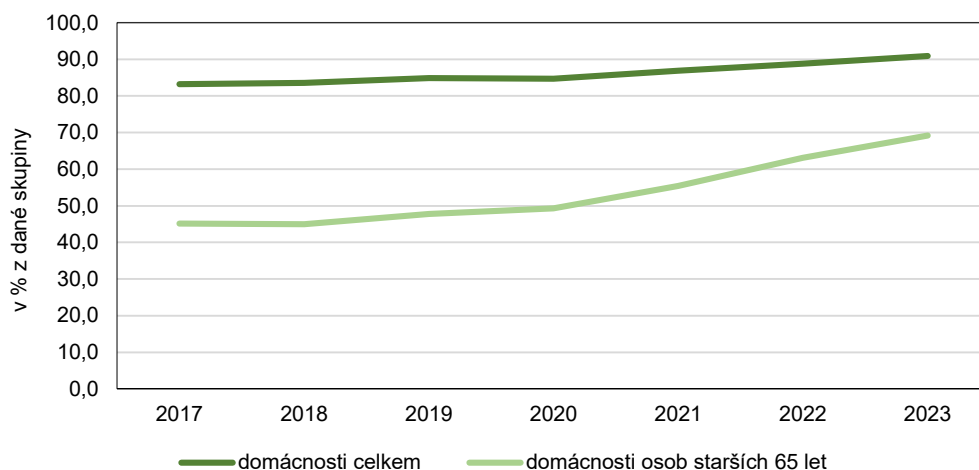
seniorů“) a domácnostech celkem. V druhé části pak data o osobách ve věku 16 a více let, osobách ve věku 55 a více let, a data o starobních důchodcích.

V roce 2023 mělo 89,2 % všech pražských domácností vlastní počítač. Podíl seniorů, kteří vlastnili počítač v domácnosti, činil 68,2 %. Ve sledovaných letech 2017-2023 vzrostl počet domácností s počítačem v Praze o 6,8 p. b., zatímco u domácností seniorů to bylo dokonce o 21,6 p. b. Seniorů s počítačem bylo také v celém období mnohem více v Praze než celkově v České republice. Za rok 2023 mělo počítač v Praze o 18,4 p. b. více seniorů, než je celorepublikový průměr.

Význam stolních počítačů v celkové populaci v období let 2017-2023 neustále klesal, zatímco naopak v případě seniorů narůstal, a to jak v Praze, tak v Česku. Podíl domácností osob starších 65 let se stolním počítačem vzrostl od roku 2017 v Praze o 6,2 p. b. až na 38,1 %. V celé České republice byl pak zaznamenán nárůst o 4,2 p. b. Jiná situace je však v případě domácností s přenosným počítačem. Popularita tzv. notebooků v rámci celé populace významně vzrostla, a to zejména v Praze, kde byl od roku 2017 zaznamenán nárůst o 17,1 p. b. Ke značnému nárůstu došlo i v případě seniorů, kde to bylo o 21,7 p. b. V roce 2023 tak mělo v Praze přenosný počítač 44,9 % domácností seniorů a 81,4 % všech domácností. Stále to však nebyla ani polovina všech pražských seniorů.

Graf 7.4 Domácnosti s připojením k internetu v hl. m. Praze¹⁾

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ podíl na celkovém počtu domácností v daném kraji; počítáno jako tříleté klouzavé průměry

V roce 2023 měla naprostá většina domácností v Praze přístup k internetu (90,9 %). V tomto se Praha ani příliš nelišila od celorepublikového průměru (87,3 %). Podíl domácností s připojením k internetu od roku 2017 neustále rostl v Praze i Česku, a týkalo se to i domácností osob starších 65 let. Zatímco v roce 2017 měla připojení k internetu méně než polovina seniorů v Praze (45,1 %), tak v roce 2023 už měly připojení více než dvě třetiny (69,2 %) seniorů. Rozdíl tedy činil 24,1 p. b. V České republice pak v roce 2023 mělo připojení k internetu 55,1 % domácností osob starších 65 let, což bylo o 14,1 p. b. méně než v Praze.

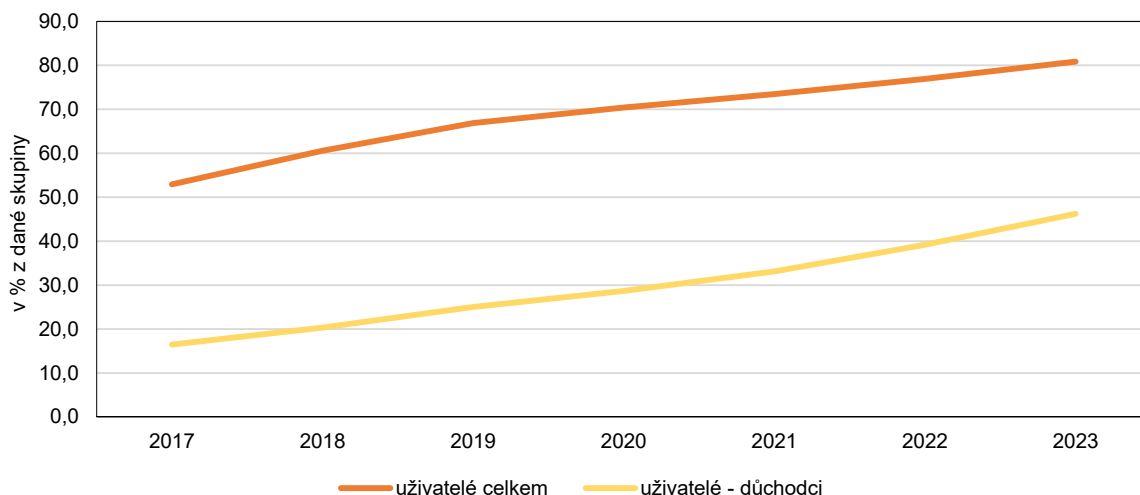
Podobné hodnoty lze nalézt i v případě uživatelů internetu. Naprostá většina obyvatel Prahy ve věku 16 a více let (91,4 %) byla uživateli internetu. Více než dvě třetiny pražských starobních důchodců (69,3 %) aktivně užívala internet, přičemž od roku 2017 jejich podíl narostl o 21,5 p. b. Ve srovnání s republikovým průměrem to pak bylo o více než 16,1 p. b., což je poměrně velký rozdíl ve využívání internetu důchodci v Praze a Česku. U Pražanů ve věku 55 a více let došlo od roku 2017 k nárůstu uživatelů internetu o 13,7 p. b., a v posledním sledovaném roce jejich podíl činil 76,8 %.

Mobilní internet v roce 2023 využívalo 43,1 % pražských důchodců, což bylo o 31 p. b. více, než v roce 2017. Starobní důchodci tedy ve druhém zmíněném roce využívali mobilní internet jen velmi málo. Situace nebyla jiná ani u pražských uživatelů ve věku 55 a více let. Jejich podíl narostl z 25 % v roce 2017 na 56,3 % v roce 2023. Naopak u celkové populace, zejména u mladších generací, byl internet v mobilním telefonu dlouhodobě populární. Ve srovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR pak v roce 2023 využívají pražští důchodci mobilní internet o 8,2 p. b. více.

Nakupování na internetu využívá 80,6 % všech obyvatel Prahy ve věku 16 a více let. V případě důchodců byl tento podíl poloviční, konkrétně 40,1 %, a v případě uživatelů ve věku 55 a více let to bylo 52,9 %. Ve srovnání v Českou republikou, byl podíl seniorů nakupujících na internetu v Praze o 11 p. b. větší. I v porovnání s rokem 2017 se jejich podíl zvýšil značně o 23 p. b. V roce 2017 tedy byla popularita internetového nakupování mezi důchodci mnohem menší než v současnosti.

Graf 7.5 Uživatelé internetového bankovníctví ve věku 16 a více let v hl. m. Praze¹⁾

Zdroj: ČSÚ

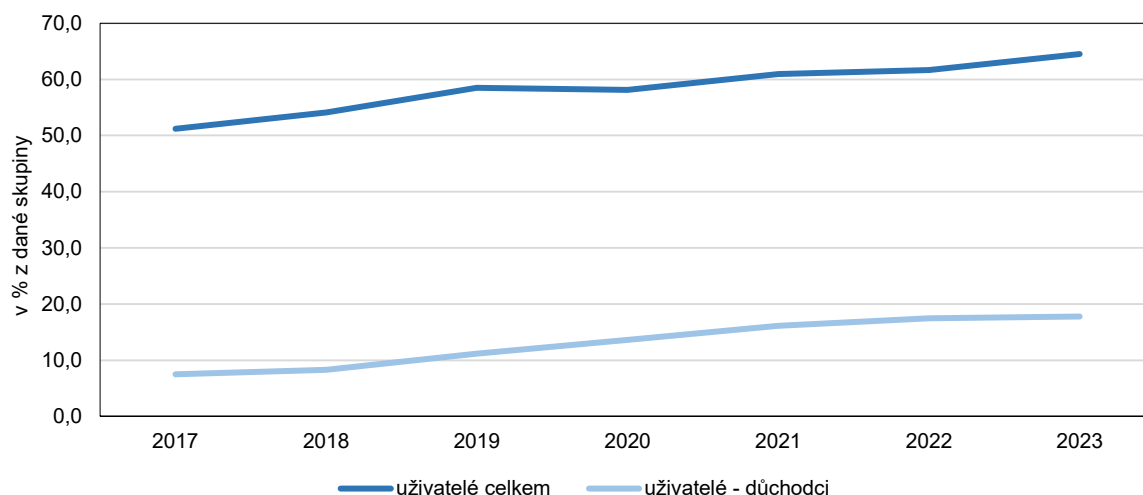
¹⁾ podíl na celkovém počtu domácností v daném kraji; počítáno jako tříleté klouzavé průměry

V případě uživatelů internetového bankovníctví byly u populace ve věku 16 a více let naměřeny podobné hodnoty jako v případě nakupování na internetu (80,8 % v Praze a 73,7 % v ČR). Trochu odlišná byla situace v případě důchodců a uživatelů ve věku 55 a více let. Ukázalo se, že starší generace častěji využívají internetové bankovníctví, než nakupování na internetu. V Praze tuto formu bankovníctví během roku 2023 využívalo 46,2 % důchodců a 57,9 % uživatelů ve věku 55 a více let. Oproti roku 2017 se podíl důchodců téměř ztrojnásobil a počet lidí ve věku 55 a více let téměř zdvojnásobil.

Graf 7.6 Uživatelé sociálních sítí ve věku 16 a více let v hl. m. Praze¹⁾

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ podíl na celkovém počtu domácností v daném kraji; počítáno jako tříleté klouzavé průměry

Sociální sítě jsou především doménou mladších generací. Pouze 17,8 % pražských důchodců používalo v roce 2023 sociální sítě a v případě uživatelů ve věku 55 a více let to nebyla ani třetina (29,2 %). Naproti tomu celkově využívalo sociální sítě 64,5 % všech uživatelů ve věku 16 a více let. Přitom ve srovnání s rokem 2017 se počet důchodců na sociálních sítích zvýšil o 10,3 p. b. U obyvatel ve věku 55+ to bylo o 11,3 p. b. více. Celorepublikové průměry za Prahou mírně zaostávají, nicméně dlouhodobě kopírují trendy, které jsou patrné i v hlavním městě.